

Editorial

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

představujeme Vám druhé číslo druhého ročníku časopisu Sociální pedagogika. V minulém čísle jsme věnovali zvýšenou pozornost popisu průběhu recenzního řízení. V předkládaném úvodníku tuto myšlenku dále rozvineme a zastavíme se nad několika skutečnostmi, jichž jsme v poslední době svědky.

Za prvé nás těší fakt, že redakce obdržela velké množství teoretických i empirických studií. To je důkazem, že se náš (stále poněkud mladý) časopis dostává do podvědomí odborné veřejnosti, která má zájem prezentovat své autorské texty právě zde.

Je na místě, abychom čtenáři ozřejmili klíč, dle kterého jsme vybírali texty k uveřejnění. Kvóta zamítnutých rukopisů studií se pohybovala okolo 75 %. Kromě zamítavého stanoviska recenzentů byl druhým nejčastějším důvodem pro nepřijetí textů fakt, že nesouvisely se zaměřením časopisu a vykazovaly ryze pedagogický, přesněji školně pedagogický obsah s jen minimálním či žádným přesahem do sociální pedagogiky. Jiné z nich se snažily najít most mezi školní a sociální pedagogikou, avšak pouze tím, že se jejich autoři v úvodu a v závěru zmínili o „možných dopadech zkoumané problematiky na širší sociální prostředí“. Ani takové „přízpůsobení“ sociálně-pedagogické tematické nesevředení o tom, že byl text připravován se záměrem uveřejnit ho v našem časopise.

Pozorný čtenář namítne, že redakce v minulých číslech proklamovala, že mezioborovost a související témata vítá. Čím se tedy mají autoři při koncipování tématu řídit?! Jak jsme deklarovali v Manifestu sociální pedagogiky (Sociální pedagogika roč. 1., č. 1.) interdisciplinaritu vítáme a nadřazujeme ji nad představu čistoty a privilegování oborů. Akceptovali jsme texty, které zdůrazňovaly myšlenku, že sociální pedagogika je společně s ostatními vědami utvářena polem sociálních vztahů, jejich proměnou, deficitem a problematickými situacemi, které si žádají řešení prostřednictvím prevence, intervence či mediace. Do recenzního řízení byly přijaty příspěvky s výrazným pedagogickým přesahem tehdy, pokud bylo na pedagogické působení nahlíženo jako na nástroj vedoucí k optimalizaci sociálních vztahů mezi jedincem a společností, mezi společenstvími navzájem a uvnitř společnosti jako celku. Každá studie byla podrobena nesmlouvavému prozkoumání toho, do jaké míry se všem zúčastněným daří tento rozměr naplňovat.

Jako relativně mladý pedagogický časopis se Sociální pedagogika musí svým polem působnosti odlišit od starších pedagogických časopisů, kde texty věnované tematické školní pedagogiky převládají (Pedagogika, Orbis Scholae, Pedagogická orientace, Studia pedagogica aj.). Kdyby tak neučinil, selhal by v tom, co je naším hlavním posláním. Selhal by v kultivaci oboru sociální pedagogika a riskoval by tak, že postupně splyne s hlavním pedagogickým proudem v České republice a na Slovensku, a tak ztratí důvod své existence a možnosti dalšího růstu.

Tato skutečnost patrně souvisí s tím, že se od 19. století pedagogika jako vědecký obor vyvíjí především jako školní pedagogika. Takové prostředí samozřejmě vede k tomu, že není dostatečně rozvíjen cit pro jiná odvětví pedagogiky (za všechny zde zmiňme např. muzejní pedagogiku). Avšak s tím, jak se v pozdně moderních společnostech problematika edukace komplikuje, uvědomuje si euro-americká pedagogická veřejnost to, co je v jiných civilizačních okruzích možná zřejmější, že

pedagogika výrazně přesahuje oblast školy a výuky a vzdělání ve školách. A tak se zde objevila potřeba rozvoje dalších pedagogických oborů, které zpět proměňují vlastní definici pedagogiky obecné. Právě v této vlně opětovného nalézání celkové podoby pedagogiky se zrodila myšlenka vybudovat časopis Sociální pedagogika, který by se z interdisciplinárního pohledu věnoval problematice pedagogiky orientované na sociální a kulturní oblasti, jež nejsou pokrývány školní pedagogikou. Když členové redakce a redakční rady domýšlejí důsledky výše popsaného procesu, stále více je to vede k jisté obezřetnosti ve vztahu k textům s převážně školně pedagogickou tematikou. Redakce se jim nevyhýbá, ale zároveň od nich požaduje, aby jejich zaměření bylo výrazně orientováno na sociálně-pedagogickou problematiku, aby vznikající texty byly takto koncipovány již od času svého vzniku jak hlavním tématem, tak zvolenými metodami výzkumu i vlastním výsledky a doporučeními.

Přes toto vymezení se nevzdáváme výše deklarované interdisciplinarity, a to se projevuje i v dalším zkvalitňování redakčních postupů. Do řad recenzentů byli přizváni odborníci z oblasti multikulturní výchovy, gender studies, zdravého životního stylu, integrace a socializace menšin. Z velké části se jednalo o habilitované akademiky.

Pravidla recenzního řízení jsou nadále zpřesňována. Novinkou je, že empirické studie hodnotí kromě odborníka na dané téma také odborník z oblasti metodologie kvalitativního či kvantitativního výzkumu. Věříme, že tato korekce povede ke zkvalitnění empirických studií.

Redakce bude nadále propracovávat standardy (především metodologické kvality) studií a důsledně realizovat oboustranně recenzní řízení. V rámci každého ročníku plánujeme připravit jedno monotematické číslo (aktuálně roč. 3 s názvem Doba narůstající nejistoty a její sociální rizika) a jedno anglické číslo (plánováno na prosinec 2016).

Další změnou je podoba webové prezentace časopisu. Proměnila se v přehledný, moderní a na jakémkoliv nosiči (včetně mobilních telefonů a iPadů) dostupný zdroj informací a svým vzhledem reflektuje aktuální svěžest současných webových prezentací. Informace, které mohou čtenáři prohlížet online, jsou v rámci webové adresy časopisu www.soced.cz rozděleny do sekcí O nás, Pro autory a Pro recenzenty. Prvotní členění tak umožňuje pomocí jediného pohybu myši zjistit potřebné informace dle role, s kterou k webové prezentaci přichází, tj. v případě autora, recenzenta či zájemce o dění v oblasti sociální pedagogiky. Doplnující informace v podobě aktualit, vzorů pro recenzní posouzení studií, šablony pro texty autorů a možnost přihlášení do interního systému pro účely vložení příspěvků jsou rovněž samozřejmostí. Účelnost a vyváženost webové prezentace časopisu byla hodnocena dobrovolníky z řad sociálních pedagogů, kteří na základě zadaných úkolů v podobě vyhledání požadovaných informací s přehledem a lehkostí tyto informace v rámci webové prezentace našli. Webová prezentace je přístupná také zahraničním autorům. Pro svou jazykovou dostupnost lze sledovat stěžejní informace také v anglickém jazyce a v tomto jazyce je vítána i potřebná komunikace s redakcí.

Nyní již k současnému vydání. Úvodní studie **Psychosociální aspekty nadváhy a obezity dětí raného a předškolního věku v kontextu vybraných sociodemografických ukazatelů v ČR a v některých dalších zemích** vznikl v úzké spolupráci autorského týmu z Ústavu pedagogických věd (Hana Včelařová, Jana Martincová, Pavla Andrysová) a Ústavu školní pedagogiky (Miroslav Chráska) Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Výsledkem jsou souhrnná zjištění, která poslouží pro účely preventivních, pedagogických a terapeutických intervencí v práci sociálního pedagoga.

Druhá studie autorky Markéty Sedlákové **Konstruování identity ženy v kontextu konverze k islámu** se dotýká procesu utváření identity optikou náboženského nazírání, které bezesporu patří do preferenční oblasti sociální pedagogiky. Její téma nabádá k senzitivě vnímání náboženství jako jednoho z důležitých faktorů ve společnosti a edukační realitě.

Empirická studie, **Jak se rodí gender v diagnostickém ústavu** Jany Benešové, zachycuje prostředky, kterými je v institucionálním systému českých zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (re)produkován genderový řád, určován obsah chlapecké a dívčí role a kterými je ustavována určitá forma sexuality jako preferovaná, zatímco jiná jako nepřijatelná.

Další představované příspěvky reflektují téma multikulturní výchovy. Jedná se o teoretickou studii Andrey Preissové Krejčí a Jany Máčalové s názvem **Limity českého pojetí multikulturní výchovy** a empirická studie Mileny Öbrink Hobzové **Jazykové vzdělávání pro dospělé přistěhovalce v České republice a ve Švédsku a používání cílového jazyka účastníky těchto kurzů**. Obě studie zdůrazňují roli sociálního pedagoga v procesu výchovy majority a minority ke snášenlivosti a toleranci.

Sociálně-pedagogický kontext práce s osobami se speciálními potřebami je akcentován v dalším příspěvku Petry a Miloně Potměšilových s názvem **Pedagogický pracovník v integrovaném vzdělávání a integrované výchově**. Ve svém výzkumném šetření identifikovali faktory, které vnímají pedagogičtí pracovníci v souvislosti s integrovaným výchovně-vzdělávacím procesem jako rizikové a které mohou následně ovlivnit jejich postoje a přístupy k tomuto procesu.

Příspěvek **Výchovné poradenství očima žáků základních škol** Petry Kalibové a Romany Zikmundové z katedry sociální pedagogiky Univerzity Hradce Králové prezentuje výsledky specifického výzkumu, který významně přispívá k orientaci v pohledu mladé generace na tuto disciplínu a konfrontuje je s možností uplatnění sociálního pedagoga v této oblasti.

Rubriku **Okno do světa** zastoupila polská autorka Karolina Walancik z Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie. Její příspěvek ozřejmuje právní kontexty procesu formování sociální pomoci v Polsku v letech 1918–24.

Významným hostem Sociální pedagogiky se v rámci uskutečněného **rozhovoru** stala prof. PhDr. Jolana Hroncová, PhD. Profesorka Hroncová vystudovala v letech (1968–1973) obor Pedagogika a filozofie na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Po ukončení studií nastoupila do ústavu experimentální pedagogiky SAV v Bratislavě, kde pod vedením prof. Baláže absolvovala v oboru Pedagogika se specializací sociální pedagogika. V roce 1978 nastoupila na Katedru pedagogiky Pedagogické fakulty v Banské Bystrici, kde působí dodnes.

V sekci **recenze knih** čtenářům přibližujeme publikaci Petry Šobáňové s názvem **Muzejní edukace**. Muzejní edukace spadá do oblasti muzejní pedagogiky, která sleduje širokou škálu výchovně-vzdělávacích aktivit muzeí nebo s muzeem souvisejících. Recenzi zpracovala Veronika Kolaříková z Masarykovy univerzity v Brně.

V sekci **informace** představí Lenka Gulová, Martina Kurowski a Petr Soják projekt Sociální pedagog do škol (?). Tým pracovníků Katedry sociální pedagogiky na Pedagogické fakultě MU složený z Lenky Gulové, Martiny Kurowski a Petra Sojáka tak představí jeden z prvních pokusů mapování uplatnění sociálního pedagoga ve škole.

Na závěr si dovoluujeme poděkovat všem členům redakční rady, autorům a především recenzentům za projevenou spolupráci ve formě vypracování recenzních posudků, a to i v době velkého pracovního

nasazení. Poděkování za spolupráci na recenzním řízení druhého čísla druhého ročníku časopisu Sociální pedagogika redakce jmenovitě uděluje Vlastimilu Čiháčkovi, Miroslavu Dopitovi, Pavlu Doulíkovi, Iloně Fialové, Lence Gulové, Vandě Hájkové, Jiřímu Hasilovi, Haně Haškové, Janu Chrastinovi, Miroslavě Javorské, Janu Kalendovi, Iloně Kočvarové, Janě Majerčíkové, Kateřině Nedbálkové, Miriam Prokešové, Jitce Reissmannové, Leoně Stašové, Miroslavě Váňové, Michalu Vašečkovi, Evě Vincejové a Janě Zerzové. Dále děkujeme odpovědným redaktorům a všem, kteří se na tomto čísle podíleli.

Radana Kroutilová Nováková, Radim Šíp, Jitka Jakešová